Oudercursus
bij
De Vreedzame School

Een draaiboek voor een oudercursus
aansluitend bij het programma De Vreedzame School

Ter inleiding

Dit draaiboek voor een oudercursus staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van het programma van **De Vreedzame School**. Het Schooladviescentrum in Utrecht heeft de afgelopen jaren De Vreedzame School ontwikkeld, een programma voor basisscholen dat tot doel heeft het verbeteren van het sociale en emotionele klimaat in klas en school. De Vreedzame School streeft er naar om de school en de klas een democratische gemeenschap te laten zijn, waarin iedereen zich verantwoordelijk en betrokken voelt, door conflictoplossing als uitgangspunt te nemen. Met dit programma leren leerlingen, personeel, en ouders vaardigheden om op een andere manier conflicten op te lossen dan met (fysiek of verbaal) geweld. Daarnaast staat het vergroten van de verantwoordelijkheid van leerlingen voor de klas en de school centraal: de school als een gemeenschap. Leerlingen leren zelf verantwoordelijkheid te nemen voor het oplossen van problemen in de klas en op school. *Peer mediation* (conflictbemiddeling door leeftijdgenoten) is het meest tastbare resultaat hiervan.

In de wijk Overvecht werken nu 8 schoollocaties met het programma. Mede als gevolg van de succesvolle ervaringen van deze scholen is een project gestart **'De Vreedzame Wijk'**, waarin getracht wordt om de filosofie en aanpak van het programma over te dragen op alle andere professionals die met jongeren in de wijk Overvecht werken (buurt- en clubhuis, bibliotheek, sportverenigingen, speeltuinen, e.d.). Daarnaast is in de wijk Overvecht tevens in het schooljaar 2003-2004 een pilot-project gestart gericht op 'service learning': een methodiek die het onderwijs verrijkt door leerlingen zich te laten verbinden met betekenisvolle dienstverlening aan hun scholen of de gemeenschap. Het is een methode waarbij leerlingen leren en zich ontwikkelen door actief deel te nemen aan weloverwogen georganiseerde 'taken' of 'diensten' (service) die worden uitgevoerd in, en tegemoet komen aan de behoefte van een gemeenschap. Dit schooljaar willen we eerste ervaringen opdoen op drie basisscholen, om het idee op een kleinschalige basis uit te proberen, en op een zo jong mogelijke leeftijd.

Er wordt, als gevolg van alle bovenomschreven activiteiten, op steeds meer plekken in de wijk Overvecht op een 'vreedzame' manier gewerkt door de verschillende professionals die zich met kinderen uit de wijk bezighouden. Een belangrijke versterking hiervan zou zijn om ook **ouders** meer te informeren en betrekken bij de ontwikkeling van hun kinderen op dit gebied.
Daartoe is deze oudercursus ontwikkeld waarin ouders leren hoe op school en in het welzijnswerk gewerkt wordt volgens de principes van De Vreedzame School, en waarin ouders tegelijkertijd geïnformeerd worden over het ondersteuningsaanbod in de wijk.

De cursus kan op verschillende manieren worden uitgevoerd. De school kan zelf de cursus verzorgen en voor de laatste bijeenkomst een aantal medewerkers of instanties uitnodigen om ouders te informeren over de wijkactiviteiten. De school kan de cursus ook volledig samen met de welzijnsinstelling uitvoeren. Maar er kan ook worden gekozen voor de vorm waarbij de uitvoering ligt in handen van consultatiebureau, welzijnsinstelling, GG&GD, e.d.

Organisatie

Uitvoering
Zoals in de inleiding al aangegeven, kan er voor verschillende vormen worden gekozen wat de uitvoering betreft: de school zelf, school samen met de welzijnsinstelling, de welzijnsinstelling of een andere instelling zelf. De vierde bijeenkomst wordt altijd (mede) ingevuld door de welzijnsinstelling. Hierin wordt informatie gegeven over de aanpak van de verschillende wijkactiviteiten, en over de wijze waarop die activiteiten aansluiten bij De Vreedzame School.

Werving
Op een school met veel allochtone ouders richt de werving zich meestal eerst op de moeders. Zij hebben de meeste stem in de opvoeding, en een hechtere relatie met de school. In een later stadium kunnen er bijeenkomsten voor vaders georganiseerd worden.

Uitnodiging
In eerste instantie schriftelijk. Ouders die niet reageren mondeling aanspreken. Ouders van de MR e.d. kunnen daarbij ingeschakeld worden. Er kan ook een oproep in de hal geplaatst worden.

Tijdstip
Onder schooltijd.

Aantal deelnemers
Maximaal 15
Minimaal 6

Kinderopvang
Kleine kinderen die meegenomen worden werken erg afleidend. Vraag ouders in eerste instantie zelf voor kinderopvang te zorgen bij buren of familie. Soms kunnen er kinderen bij de kleutergroepen opgevangen worden. Ook kan een stagiaire of een klassenassistent worden ingezet. Misschien is samenwerking met een buurtinstelling mogelijk. Of is er in het kader van 'service learning' een opvang door leerlingen uit groep 8 mogelijk.

Faciliteiten
Lokaal met een schoolbord, niet in gang of koffiekamer.
Een flap-over.
Een video + TV.
Koffie en thee door conciërge verzorgd.

Bijeenkomst 1 • EIGEN ERVARINGEN

Doel

- Ervaringen uitwisselen die we als kind hadden met conflicten.
- Ervaringen uitwisselen die we nu als ouders hebben met de conflicten in het gezin.
- Kennis maken met sleutelbegrippen van conflicthantering

Materialen

- Wereldbal Vreedzame School
- Werkblad Afspraken
- Werkblad Drie misverstanden

Tijd

2 uur

Inhoud

Agenda		**Tijd**
Welkom, kennismaken		10 min.
Wat gaan we doen vandaag?	Agenda nalopen	5 min.
Groepsregels	Mondelinge afspraken over vertrouwelijkheid en omgaan met elkaar	5 min.
Binnenkomer:	Plaats in de kinderrij	10 min.
Ervaringen als ouder	Inventarisatie van huidige vragen over conflicten	30 min.
Pauze		10 min.
Hoe was het vroeger?	In kleine groepen vertellen over vroeger	30 min.
Drie misverstanden	Het begrip conflict in een ruimer kader zetten	15 min.
Praktijkopdracht	Onthou een conflict tussen de kinderen en hoe je hebt gereageerd.	2 min.
Afsluiter		3 min.
	Totaal	**2 uur**

Voorbereiding

Zet de agenda op het bord
Zet de stoelen in een kring (zonder tafels)

Welkom en kennismaken (10 min.)

1. Heet iedereen welkom
2. Trainers stellen zichzelf voor.
3. Voorstelrondje waarbij iedere ouder haar naam noemt en vertelt hoe de kinderen heten die ze hier op school heeft, hoe oud ze zijn en bij wie ze in de klas zitten.
4. Vertel:

Onze school is een 'vreedzame school'. Dat betekent een school waarbij we (*schrijf op bord*):
- kinderen leren anders met conflicten om te gaan
- kinderen verantwoordelijk maken voor het zelf oplossen van problemen
- kinderen leren zich positief te gedragen tegenover anderen.
Dat kunnen wij niet zonder de ouders. We zijn heel blij dat u zich hebt opgegeven voor deze oudercursus. Dit is de eerste bijeenkomst van vier bijeenkomsten. De bijeenkomsten zijn bedoeld om u te helpen om beter met conflicten in het gezin om te gaan. We beginnen een bijeenkomst altijd met een binnenkomer. Dat is een leuke oefening om elkaar beter te leren kennen.

Wat gaan we doen vandaag (5 min.)

Loop de agenda langs (staat op het bord). Vertel hoe laat de pauze ongeveer is en doe de huishoudelijke mededelingen over thee en koffie e.d.

Groepsregels (5 min.)

Maak mondelinge afspraken over hoe we met elkaar omgaan in deze bijeenkomsten.
Afspraken zijn:
1. Wat we hier horen vertellen we niet aan anderen door
2. Toon respect voor elkaar
3. Laat elkaar uitspreken
4. Als je niet mee wilt doen met een activiteit laat dan je beurt voorbijgaan

∗ deel **HANDOUT Afspraken** uit. Deze kan ook opgehangen worden.

Binnenkomer: Plaats in de kinderrij (10 min.)

Vraag de deelneemsters om in de volgende groepen te gaan staan: *enig kind - de oudste - de jongste - ergens in het midden.* Vraag aan enkele mensen hoe het was om deze positie te hebben. Wat was er leuk aan en wat was er niet zo leuk aan?
Ga weer terug in de kring zitten. Gaan we met onze eigen oudste en jongste kinderen hetzelfde om als onze ouders deden?

Ervaringen als ouders (30 min.)

- Zeg dat we een lijst gaan maken van vragen en problemen die de moeders hebben over ruzie maken in het gezin. Zeg dat we er nog niet over gaan praten, we gaan ze alleen opnoemen.
- Maak kleine groepen van ongeveer 3 moeders. Laat ze in de kleine groep antwoord geven op de vraag: *"welke vragen en problemen zijn er over ruzie maken in je gezin?"*
- Na ongeveer 10 minuten weer gezamenlijk. Schrijf alles wat genoemd wordt op een flap. Als er iets dubbel wordt genoemd zet je er een turfstreepje bij. Laat geen discussie ontstaan. Vertel dat we met deze vragen en problemen aan de slag gaan in de bijeenkomsten.

Korte pauze (10 min.)

Hoe was het vroeger? (30 min.)

- Vertel dat we nu eerst eens gaan kijken naar wat de moeders voor ervaringen hebben met ruzie maken toen ze zelf nog kind waren.
- We maken weer kleine groepen van 3 à 4 moeders. Ieder krijgt 2 minuten de gelegenheid om daarover te praten zonder dat de anderen in de rede mogen vallen. Stel drie vragen:
  1. *Met wie had je vroeger als kind wel eens ruzie en waar ging het over?*
  2. *Hoe verliepen die ruzies?*
  3. *Hoe reageerden je ouders?*

  (Deze vragen kunnen als de groep heel klein is, ook in de hele groep beantwoord worden).
  - Schrijf de vragen op het bord.
  - Leg uit dat ieder om de beurt 2 minuten mag praten over deze drie vragen. De anderen luisteren alleen. Als je de vragen vergeten bent mogen de anderen de vragen stellen. Herinner eraan dat je je beurt voorbij mag laten gaan als je echt niet wilt.
  - Vertel dat jij aangeeft wanneer de 2 minuten om zijn.
  - Zeg de groepen af te spreken wie het eerst aan de beurt is.
  - Als dat gebeurd is, laat dan de eerste ronde ingaan door de bel te luiden..
  - Laat 2 minuten praten en luidt dan de bel weer tot iedereen aan de beurt is geweest.

- **Plenair**

  Laat de groep weer bij elkaar komen als ze in kleine groepen uiteen zijn gegaan. Stel een paar vragen over de antwoorden zoals:
  1. Wat heb je geleerd van je eigen ouders?
  2. Doe je het nu net zo als jouw ouders?

  Vat de antwoorden en de opmerkingen samen. Vertel dat we na de korte pauze gaan kijken hoe je met ruzie om kunt gaan.

Drie misverstanden over een conflict (15 min.)

Reik de ∗ **hand-out Drie misverstanden** uit. Neem het werkblad met de groep door.

1. Het eerste misverstand is dat conflicten altijd negatief zijn. Dat is niet zo. Je kunt ook wat leren van conflicten.

2. Het tweede misverstand is dat er maar één goede manier is om conflicten op te lossen. Dat is niet zo. Soms werkt de ene manier goed, soms de andere manier. Dat hangt van het soort conflict af, of van de omstandigheden. Wat we in deze bijeenkomst gaan leren is dat er verschillende manieren zijn om met conflicten om te gaan.
3. Het derde misverstand is dat er bij een conflict altijd een winnaar en een verliezer uit komt. Als een conflict opgelost wordt doordat de één zijn zin krijgt en de ander niet noemen we dat een win-verlies oplossing. Het kan ook gebeuren dat geen van tweeën zijn zin krijgt. Dan is het een verlies-verlies oplossing. Maar er bestaat ook een win-win oplossing. Dat is wanneer beide tevreden zijn met de oplossing. Bij bijna alle conflicten kun je proberen om een win-win oplossing te bedenken.

Vat samen:

We houden meestal niet van conflicten. Maar conflicten zijn niet goed of slecht. Ze zijn er gewoon, het is een deel van het leven. Waar mensen samen wonen of samenwerken ontstaan conflicten. Daar is niks bijzonders aan. Problemen ontstaan pas als conflicten niet opgelost kunnen worden of als er gescheld en geweld aan te pas komt om je zin te krijgen.

Praktijkopdracht (2 min.)

Onthou de komende week een (klein) conflict tussen de kinderen. Wat was jouw rol daarbij? Hoe heb je gereageerd?
Dan komen we daar volgende week op terug.
Volgende keer kijken we naar verschillende manieren om om te gaan met een conflict, en praten we over luisteren naar je kind en het geven van complimenten.

Evaluatie en afsluiting (3 min.)

Wie wil iets zeggen over wat zij wil onthouden van deze eerste bijeenkomst?

Bijeenkomst 2 • OMGAAN MET CONFLICTEN

Doel

- De deelnemers denken na over de manier waarop ze zelf met conflicten omgaan.
- Deelnemers worden geïnformeerd over de vier verschillende stijlen van omgaan met een conflict.
- Er wordt een aantal vaardigheden geoefend, die nodig zijn om conflicten te voorkomen en op te lossen: actief luisteren en het geven van opstekers

Materiaal

- Flappen
- Wereldbal Vreedzame School
- Werkblad: Dierenplaatjes *(Kopieer de Dierenplaatjes een aantal malen, liefst op dik papier. Knip de plaatjes los zodat ze enigszins dezelfde grootte hebben. Plastificeer eventueel)*
- Werkblad: Vijf manieren om een conflict op te lossen
- Werkblad: Goed luisteren
- Een groot hart van rood karton en een van wit karton
- Viltstiften in allerlei kleuren

Inhoud

Agenda	Inhoud	Tijd
Welkom		1 min.
Binnenkomer	Tot 10 tellen	10 min.
Wat gaan we doen vandaag	Agenda nalopen	4 min.
Praktijkopdracht bespreken		15 min.
Dierenplaatjes	Wat is je eigen stijl van conflicten oplossen?	15 min.
Mijn manier	Vier manieren om conflicten op te lossen	20 min.
Pauze		*10 min.*
Goed en slecht luisteren	Regels voor actief luisteren oefenen	20 min.
Ik ben belangrijk	Opstekers en afbrekers benoemen	20 min.
Praktijkopdracht	Opstekers geven	2 min.
Terugblik		3 min.
	Totaal	**2 uur**

Welkom (1 min.)

Een rondje waarbij iedere deelnemer de namen van haar voorgangers herhaalt en die van haarzelf toevoegt. De rij namen wordt dus steeds langer en is bij de laatste deelneemster compleet.

Binnenkomer :

Leg uit dat we als groep tot 10 gaan tellen. We mogen alleen nooit tegelijk iets zeggen. Als we tegelijk een getal noemen, beginnen we opnieuw.
Doe het een paar keer. Als het te lang duurt, dan stoppen, of tot 5 zien te komen.

Wat gaan we doen vandaag? (4 min.)

Loop de agenda na en leg de relatie met wat we vorige keer gedaan hebben. De vorige keer hebben gekeken naar jullie eigen ervaringen met conflicten, en besloten dat conflicten er nu eenmaal bij horen. We leren kinderen dat er een verschil is tussen ruzie en conflict. Een ruzie is een conflict dat niet goed wordt opgelost. Conflict en geweld hoeven niet samen te gaan.
Vandaag gaan we kijken naar de verschillende manieren hoe we conflicten op kunnen lossen. En we praten over hoe je je relatie met je kind kan verbeteren, zodat er minder conflicten ontstaan: door goed te luisteren en kinderen positief te benaderen.

Praktijkopdracht bespreken (15 min.)

De opdracht van de vorige bijeenkomst was:
Onthou de komende week een (klein) conflict tussen de kinderen. Wat was jouw rol daarbij? Hoe heb je gereageerd?
Bespreek met de deelnemers of dit gelukt is. Het is al belangrijk wanneer men geprobeerd heeft zich niet met het conflict te laten meeslepen. Benoem wat voor soort acties door de deelnemers genoemd worden. Het kan het oplossen van een conflict zijn, het sussen ervan, het voorkomen dat een conflict uitbreekt of escaleert, zorgen dat er gepraat wordt met elkaar enz. Laat de andere deelnemers erover meepraten en vraag wat zij zouden doen in zo'n geval. Waardeer iedere inbreng.
Als er deelnemers waarvan je denkt dat ze de opdracht niet serieus nemen, besteedt daar dan aandacht aan.

Diermetaforen (15 min.)

Voor deze oefening moeten de dierenplaatjes (∗ **handout *Dierenplaatjes*;** zie bijlage met Handouts) drie of meer keer gekopieerd zijn op dik papier of karton en losgeknipt (zodat er van elk dier voldoende plaatjes zijn die de cursisten kunnen kiezen).
Leg de kaartjes verspreid op de grond**.** Vraag iedere deelnemer om eerst goed na te denken over hoe zij meestal met een conflict omgaan. Laat ze dan een dier uitkiezen dat lijkt op hun manier van omgaan met een conflict, en weer gaan zitten.
Vraag iedereen zijn gekozen kaart te laten zien en kort te vertellen waarom zij die gekozen heeft.

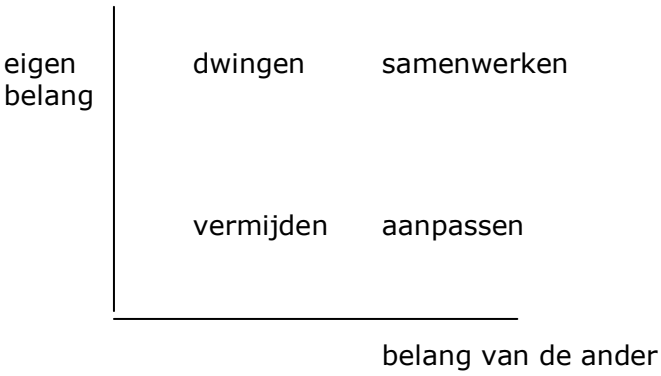
Mijn manier (10 min.)

Als er een conflict is zijn er verschillende manieren om er mee om te gaan

∗ **hand-out *Vier manieren om een conflict op te lossen*** uitdelen.
- Dwingen, forceren: "het gaat zo of anders helemaal niet"
- Samenwerken: "samen komen we er wel uit"
- Aanpassen: "maakt me niets uit."
- Ontkennen, vermijden: "laat maar zitten."

Teken een horizontale en een verticale as op het bord, en vertel dat we in een conflict meestal twee belangen hebben: het eigen belang en het belang van de ander. De vier manieren corresponderen met de vier posities die je kan innemen in dat schema:

- *dwingen: hoog op eigen belang, laag op belang van ander*
- *samenwerken: hoop op eigen belang én hoog op belang van ander*
- *aanpassen: hoog op belang van ander, laag op eigen belang*
- *vermijden: laag op eigen belang en laag op belang van ander (er komt geen conflict).*

Het is niet zo dat één manier de beste is. Het zou mooi zijn als je alle manieren 'in huis' hebt. Want verschillende situaties vragen verschillende manieren. Soms zijn we maar sterk in één manier, en zou het goed zijn als we zouden leren om ook een andere manier toe te passen.
Met de kinderen bespreken we dit ook. Zij leren drie verschillende manieren: HARD, ZACHT en STEVIG of SAMEN.

Om het bovenstaande wat concreter te maken, vragen we de deelnemers om aan te geven of zij de diverse stijlen herkennen. Bespreek met de hele groep:
- is er iemand die altijd één bepaalde stijl hanteert (dus alsmaar conflicten vermijdt, bijvoorbeeld, door iets anders te gaan doen; of alsmaar boos wordt en haar wil oplegt aan haar kind)?
- wie kan voorbeelden noemen van de verschillende stijlen die zij wel eens zijn tegengekomen?
- geef zelf een of meer voorbeelden uit je eigen praktijk.

Korte pauze (10 min.)

Goed en slecht luisteren (20 min.)

Vertel:
De eerste stap bij het oplossen van een conflict is dat je goed kunt luisteren. We gaan het hebben over hoe je goed kunt luisteren en waaraan je kunt merken dat er goed naar je geluisterd wordt. We beginnen met een luisteroefening in tweetallen waarbij de ene ouder de ander iets vertelt.

Rollenspel 1
De twee trainers doen een rollenspel voor. De één vertelt iets aan de ander over zichzelf, een belevenis, de kinderen. De toehoorder luistert zichtbaar niet. Ze kijkt op haar horloge, kijkt uit het raam, zucht, zegt afwezig m-m, haakt in door iets over zichzelf te vertellen (nou, dat zeg je nu maar wat ík meegemaakt heb…), zegt "Ja, ik luister wel," terwijl ze in haar tas rommelt enz.

Nabespreking
Na dit rollenspel vraag je aan de ouders:
- *Werd er naar haar geluisterd?*
- *Hoe merkte je dat?*
- *Hoe zou ze zich gevoeld hebben?*

Vat samen:

Als er niet goed naar je geluisterd wordt merk je dat. Je voelt je dan niet serieus genomen. Misschien word je boos. Je hebt geen zin meer om de volgende keer weer iets aan die persoon te vertellen. In deze oefening was het overdreven maar het gebeurt in het echt toch ook wel. We hebben het vaak te druk om te luisteren. En als we boos zijn willen we vaak alleen maar onze kant vertellen.

Rollenspel 2
Doe hetzelfde gesprek nog een keer, maar dan met goed luistergedrag.

Nabespreking
Vraag na afloop: waaraan konden jullie zien dat ik goed luisterde? Vraag door naar heel concreet gedrag.

Oefening
Verdeel de deelnemers in tweetallen. De een is kind, en gaat iets vragen. De ander is de ouder die het goed luisteren gaat oefenen. De opdracht voor de vertelgroep is*: je bent een kind die een nachtje wil blijven slapen bij een vriendje.* De ouder vindt dat niet leuk, maar probeert wel goed te luisteren.

Na de eerste ronde gaan de tweetallen van rol wisselen. De opdracht voor de verteller is nu: *je bent een leerkracht die erover klaagt dat het kind van de ander iedere dag te laat is.* De ander is de ouder van het betreffende kind, en probeert toch goed te luisteren.

Nabespreking
- Hadden de vertellers het gevoel dat er goed naar ze geluisterd werd?
- Hoe merkten ze dat?

Schrijf de antwoorden op een flap.

Vat samen:

Hoewel je als ouder er niet altijd toe in staat bent, helpt actief luisteren heel goed in het doen verminderen van een conflict. Als je goed luistert laat je zien dat je je kind serieus neemt. Je komt niet meteen met je eigen mening of met een oplossing. Je neemt even de tijd en je geeft hem of haar even aandacht. Op dit papier hebben we alles bij elkaar gezet.

Deel de ∗ **hand-out *Goed luisteren*** uit en lees het samen door.

Ik ben belangrijk (20 min.)

Vertel:

Kinderen die goed in hun vel zitten kunnen makkelijker een conflict oplossen dan kinderen die zich niet prettig voelen. We gaan nu een verhaal vertellen dat we ook in de lessen vertellen. Het gaat over een kind dat zich niet prettig gaat voelen door wat er tegen hem of haar gezegd wordt.

De ene trainer vertelt nu het verhaal terwijl de andere trainer een groot, rood kartonnen hart omhoog houdt waarop staat "Ik ben Khadiesja". Iedere keer dat er een afbreker tegen Khadiesja wordt gebruikt wordt een stukje van het hart afgescheurd. Aan het eind van het verhaal is het hart helemaal klein gescheurd en ligt er een hoop stukken op de grond.

Vertel:

Op een morgen stond Khadiesja niet gelijk op toen haar moeder haar riep. Uiteindelijk kwam haar moeder schreeuwend binnen: "hé, luilak, schiet je nou eens op!" (scheur een stukje van het hart af). Ze stond op en trok haar favoriete kleren aan. Haar oudere zuster kwam echter binnen en zei: "ga je die vodden aandoen naar school?"(scheur).

Ze ging verder met haar haar. Toen ze voor het ontbijt beneden kwam, keek haar vader haar met grote ogen aan en vroeg: "wat heb je in godsnaam met je haar gedaan? Het lijkt nergens op!"(scheur). Khadiesja was nu echt laat voor school. Ze at snel haar ontbijt op, en pakte vlug het rekenhuiswerk waar ze de vorige avond uren aan had gewerkt, en racete naar school met de papieren in haar hand. Toen ze zich naar school haastte, struikelde ze, en verloor haar evenwicht. Het huiswerk gleed uit haar handen, en viel in een vieze plas. Een chagrijnig kijkende vrouw die langs liep en zag wat er gebeurde, zei: "eigen schuld, meisje, waarom loop je ook niet gewoon?" (scheur).

Als ze in de klas komt, was de juf al begonnen met het controleren van het rekenhuiswerk. Toen ze begreep dat Khadiesja haar huiswerk niet bij zich had, zei ze: "Khadiesja, je moet echt beter je best gaan doen. Zo ga je niet over, als je je huiswerk niet maakt. Ik zal eens met je ouders gaan praten!". (scheur)

Tijdens de pauze liep Khadiesja op de speelplaats naar haar vriendinnen. Maar onderweg stak iemand een voet uit, ze struikelde, en ze viel op de grond. Toen begonnen de andere kinderen te lachen. (scheur)

Op weg naar huis van school, stopte Khadiesja even bij de snoepwinkel en kocht een koek. "kijk maar uit met dat spul", zei de man achter de kassa, "als je dat blijft eten, zie je er binnenkort uit als een olifant"(scheur).

Stop

Nabespreking

Vraag hoe zij denken dat Khadiesja zich voelt.

Herkennen jullie dit? Werd er zo ook wel eens met jou omgegaan? Hoe voelde je je daarbij? Hoe zou het kind over zichzelf gaan denken als deze ***afbrekers*** *steeds gezegd worden?*

Leg de relatie tussen een negatief zelfbeeld en het omgaan met conflicten. Als je al slecht over jezelf denkt kost het het ene kind meer moeite om in een conflict voor zichzelf op te komen en het andere kind kost het juist moeite om eens wat toe te geven. Kinderen die een positief beeld van zichzelf hebben zijn flexibeler in een conflict.

Neem nu een nieuw hart en een viltstift of allerlei stickers. Vertel bovenstaand verhaal weer, maar vraag de deelnemers om nu vriendelijke, ondersteunende, positieve opmerkingen te geven (noem die "opstekers") waar eerst afbrekers werden gegeven.

Praktijkopdracht (2 min.)

Probeer de komende weken iedere dag tenminste één opsteker te geven aan iemand van het gezin. Vertel de volgende keer aan wie je opstekers hebt gegeven en wat je toen hebt gezegd. Benadruk dat deze opdracht niet vrijblijvend is: écht doen!

Terugblik (3 min.)

Laat de wereldbal of een knuffel rondgaan. Wie de bal heeft, vertelt iets belangrijks dat ze vandaag geleerd heeft.

Bijeenkomst 3 • PRAAT HET UIT!

Doel

In deze bijeenkomst leren de deelnemers hoe je conflicten het beste kan oplossen. Uitgaande van een 'stevige' benadering leren ze wat een win-winoplossing is.
Er wordt een stappenplan aangereikt om kinderen te helpen hun eigen win-winoplossing te bereiken.

Materiaal

- Video + TV
- Wereldbal Vreedzame School
- Werkblad Vind iemand die…
- Werkblad: Vier oplossingen
- Drie petjes: rood, blauw en geel
- Werkblad Praat het uit!
- Werkblad oude/jonge vrouw

Inhoud

Agenda	Inhoud	Tijd
Welkom		5 min.
Binnenkomer	Gevoelsbarometer	10 min.
Wat gaan we doen	Agenda bespreken	1 min.
Praktijkopdracht bespreken		4 min.
Vind iemand die ….	Nadere kennismaking	10 min.
Win-win-oplossingen	Oefenen met het bedenken van win-winoplossingen	20 min.
Pauze		*10 min.*
De Vreedzame School: petjes en stappenplan	Informatie over wat de kinderen op school leren	10 min.
Video leerlingmediatie	Ter illustratie een video-opname van een mediatie bekijken	15 min.
Hoe ouders hun kinderen kunnen helpen	Samen stappenplan bespreken en de rol van ouders daarbij	15 min.
Praat het uit!	Oefening met bemiddelen in een conflict	15 min.
Praktijkopdracht	Bemiddelen thuis oefenen	2 min.
Terugblik		3 min.
	Totaal	**2 uur**

Welkom (5 min.)

Een rondje met de Wereldbal waarbij iemand haar naam zegt en dan zegt: "ik gooi de bal naar …." Degene die de bal heeft noemt ook weer haar naam en die van degene naar wie ze de bal gooit.

Binnenkomer (10 min.)

Gevoelsbarometer

Vraag de ouders in een rondje om een waarde van -5 (vandaag is het de ergste dag van mijn leven) tot +5 (het beste gevoel dat je ooit had) aan hun gevoelens van dit moment toe te kennen. Bekijk met de ouders op welke waarde de meeste gevoelens vandaag liggen. Noteer de antwoorden op het bord als volgt.

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
x		x	x	x	x		x	x		x
			x	x	x		x	x		
					x			x		

Vind iemand die… (10 min.)

Ieder krijgt een ∗**HAND-OUT Vind iemand die..**.

Vertel dat het de bedoeling is om elkaar beter te leren kennen, en iemand te vinden die

- thuis de oudste is
- thuis de jongste is
- op driehoog woont
- graag danst
- goed Hollands kan koken
- alleen Berber spreekt
- rookt
- mooi kan zingen
- meer dan 4 kinderen heeft.

Wijs bij iedere vraag de zin aan. Vertel: *Als je iemand hebt gevonden, schrijf je haar naam op het werkblad, of kruis je die vraag aan. Als de bel gaat (of een ander signaal) stoppen we.*

Bij de nabespreking kan gebruik gemaakt worden van de wereldbal (symbool van De Vreedzame School). Je kunt vragen of iemand iets onverwachts heeft gehoord, of je kunt iemand de beurt geven en vragen of zij iemand gevonden heeft die 'mooi kan zingen', bijvoorbeeld.

Vertel daarna iets over dat deze oefening ook met de kinderen gedaan wordt, en waarom: we willen dat alle kinderen in een klas goed met elkaar kunnen samen spelen en werken. Dat gaat beter als ze elkaar goed kennen. Met behulp van dit soort oefeningen helpen we kinderen daarbij.

Wat gaan we doen vandaag? (5 min.)

Loop de agenda na en leg de koppeling met wat we vorige keer gedaan hebben. Vorige keer gekeken naar de verschillende manieren van reageren op een conflict. Noem ze alle vier nog eens. Daarnaast hebben de 'actief luisteren' geoefend, en hebben we gekeken naar het effect van opstekers.
Vandaag gaan we kijken hoe je conflicten het best kunt oplossen en hoe je je kinderen daarbij kunt helpen.

Praktijkopdracht bespreken (10 min.)

Wie heeft opstekers kunnen geven? Welke? Aan wie?

Win-win oplossingen (20 min.)

Vertel:

Om conflicten goed op te lossen moet je allereerst goed kunnen luisteren. Dan weet je wat beide partijen willen. Daarna ga je zoeken naar een oplossing. Als je echt een goede oplossing wilt, zoek dan naar een oplossing waar beide partijen tevreden mee kunnen zijn. Dat noemen we een win-win-oplossing. Een van de misverstanden over conflicten is dat er altijd één is die zijn zin krijgt en één die zijn zin niet krijgt. Een winnaar en een verliezer. Een win-win oplossing is echter een oplossing waarbij je allebei wint!

Rollenspel

Doe het volgende rollenspel, hetzij door trainers hetzij door deelnemers of beide. Als er deelnemers gebruikt worden, neem dan tijd om ze in te praten.
A en B (neem namen die aanspreken) zijn zusters. A zit op de mavo (havo) en moet leren voor een schoolonderzoek dat ze morgen heeft. B zit in groep 7 en komt thuis van een hele ochtend toetsen maken. Ze moet de spanning even ontladen en ze zet de stereo (of de radio) hard aan en gaat dansen. A springt overeind en roept dat ze dat ding uit moet zetten want dat ze zich zo niet kan concentreren. B zet 'm alleen maar harder. A begint te schreeuwen naar haar en B schreeuwt terug. STOP.

Nabespreking

- Vraag aan de groep: *Wat heeft A nodig? Wat heeft B nodig?* Schrijf op het bord of flap.
- Laat ze oplossingen bedenken. Vraag: "*Kun je een oplossing bedenken waarbij ze allebei aan hun trekken komen?"*
- Schrijf alle oplossingen op het bord, en benoem alle oplossingen die genoemd worden in termen van win en verlies.
- Deel de ∗ **hand-out *Vier oplossingen*** uit. Bespreek welke oplossingen win-win-oplossingen zijn.

De ijsberg

Het is onze bedoeling om zoveel mogelijk win-win oplossingen voor conflicten te vinden. In een win-win-oplossing voelen beide partijen zich serieus genomen. Het gaat vaak niet om de aanleiding van het conflict maar om wat erachter zit.
Teken op het bord een ijsberg, met het topje boven water, en een groot stuk onder water. Vaak moeten we in een conflict op zoek naar wat er onder water zit. We praten en luisteren om te ontdekken wat beide partijen echt willen. In dit voorbeeld zijn de

onderliggende belangen of behoeften: A wil rust om te werken, en B wil ontspanning. De oplossing van het conflict moet je zoeken in het tegemoet komen aan beide behoeften.

Speel nog een voorbeeld uit:

- Kind en moeder. Moeder wil dat het kind zijn kamer opruimt. Kind wil dat niet. Ze bekvechten een tijdje. Moeder: *"Het is ook altijd zo'n rotzooi in je kamer. Ik heb er genoeg van! Je doet nu wat ik zeg!"* Kind: *"Ik moet ook altijd wat van jou. Ik ruim hem heus wel op, maar ik heb er nu geen zin in!".*
- STOP het rollenspel, en vraag wat er aan de hand is.
- Speel dan verder. Laat zien dat moeder en kind naar elkaar gaan luisteren. Moeder legt uit waarom ze er genoeg van heeft. Morgen komt er visite en dan wil zij dat het huis er netjes uitziet. Het kind legt uit dat hij dat best wil doen, maar dat nu net zijn lievelingsprogramma op TV is, en als hij dat nu eerst mag zien, dan zal hij daarna vliegensvlug zijn kamer opruimen.
- Vraag: wat waren de onderliggende behoeften? Benadruk dat je een conflict kan zien als een gezamenlijk probleem, dat vraagt om een oplossing waar beide partijen hun best voor moeten doen. Vaak is het nodig om eerst af te koelen, want als je boos bent, dan kun je niet je best doen om een oplossing te vinden.

Korte pauze (10 min.)

De Vreedzame School: drie petjes en het stappenplan (10 min.)

Vertel

In de vorige bijeenkomst hebben we de vier manieren om op een conflict te reageren besproken: forceren, vermijden, aanpassen en samenwerken. We hebben ook gezegd dat alle manieren goed zijn, in sommige situaties. Het zou mooi zijn als je al die manieren kan gebruiken als de situatie er om vraagt.
Dit leren we de kinderen ook in De Vreedzame School. We hebben het iets simpeler gemaakt. We leren de kinderen dat je drie reacties kunt hebben bij een conflict: hard, zacht en stevig. En we gebruiken er deze petjes bij.

* ***drie petjes: rood, blauw en geel***

- *De **rode** pet hoort bij: **hard**, knokken, agressief reageren, willen winnen. Niet luisteren naar de ander.*
- *De **blauwe** pet hoort bij: **zacht**, ontwijken, weglopen, niet zeggen wat je er van vindt. De ander zijn zin geven.*
- *De **gele** pet: hoort bij: **stevig**, zeggen wat je er van vindt, opkomen voor je eigen belang maar ook luisteren naar wat de ander te zeggen heeft.*

Als de kinderen een conflict willen oplossen met de gele pet komen ze voor zichzelf op maar houden ze ook rekening met wat de ander wil.
Dat is niet makkelijk. Je moet onderhandelen met elkaar. Je moet samen een oplossing vinden.
*Op school leren de kinderen om hun conflicten **zelf** op te lossen.*
Ze gebruiken daarvoor het stappenplan PRAAT HET UIT!

Deel het * **Stappenplan** uit. *Het heeft vier stappen.*

1. *De eerste stap is STOP! Afkoelen! Als je boos bent kun je het conflict niet goed oplossen.*
2. *De tweede stap is: Zet je gele pet op. Praat en luister. Wat willen jullie allebei? Ze vertellen allebei hun verhaal en luisteren goed naar elkaar.*

3. *De derde stap is: Bedenk zoveel mogelijk oplossingen voor het probleem. Het is belangrijk dat kinderen zelf oplossingen gaan bedenken en niet naar hun ouders lopen om gelijk te krijgen.*
4. *De vierde stap is: Kies de oplossing die voor jullie allebei goed is. Hier proberen de kinderen een win-win-oplossing te bedenken.*

Video mediatie door leerlingen: Ayse (15 min.)

Vertel dat in De Vreedzame School gebruik wordt gemaakt van leerlingmediatoren. Dat zijn kinderen uit groep 7 en 8 die speciaal zijn geselecteerd en getraind om andere kinderen te helpen om conflicten op te lossen. Zij werken volgens een stappenplan dat iets uitgebreider is dan het stappenplan dat wij hebben behandeld zojuist. Alle andere kinderen hebben ook geleerd om aan de hand van dat stappenplan een conflict op te lossen.
We laten een video-opname zien van een mediatie door leerlingen.

Hoe kunnen ouders helpen? (15 min.)

We gaan nu even praten over hoe je als ouder je kinderen kunt helpen bij het op zo'n manier oplossen van een conflict. We lopen de stappen na:

Stap 1:
Soms zijn kinderen gewoon veel te boos om een conflict op te kunnen lossen, en moeten ze eerst afkoelen. Hoe zou je dat thuis kunnen doen? Laat de deelnemers suggesties geven hoe je kunt zorgen dat kinderen afkoelen. (Vertel hoe het op school gaat: time-outhoek bijvoorbeeld).
Vergeet na het afkoelen niet dat er nog wel over gepraat moet worden! Soms wordt er al veel opgelost door het afkoelen, maar het is wel goed om over het conflict te praten. Is het echt al opgelost? Anders komt het later weer terug.

Stap 2:
Bij de tweede stap vertellen de kinderen allebei wat er gebeurd is. Om te illustreren hoe dat kan gaan wordt het ∗ **werkblad met de oude/jonge vrouw** uitgedeeld.
Vraag aan de deelnemers wat ze zien op de plaat. Als gezegd wordt "een vrouw" vraag je of het een oude of een jonge vrouw is. Vraag: *Wie ziet er een andere vrouw in?* De deelnemers ontdekken dat je beide vrouwen kunt zien in deze plaat.
Vertel dan dat dat ook geldt voor stap 2 van het Stappenplan. De verhalen kunnen heel verschillend zijn. Blijf echter niet steken in "wie heeft er gelijk" maar herhaal ieders verhaal en zeg erbij dat ze het allebei heel anders zien en dat dat niet gek is. De kinderen hebben dat op school geleerd met deze plaat.

Stap 3:
Vraag: *"wat is beter, dat jij als moeder een oplossing bedenkt of dat de kinderen zelf een oplossing bedenken voor het conflict?"* Laat voor- en nadelen van beide manieren vertellen. Voordeel van het scheidsrechter-model is dat het snel gaat. Nadeel is dat er vaak alleen een ad-hoc-oplossing is (voor alleen dit conflict) maar geen duurzamere oplossing. Als je de kinderen zelf oplossingen laat bedenken wordt het beter opgelost dan wanneer jij een oplossing of een straf bedenkt. Ze worden er ook zelfstandiger van. En het spaart de moeder tijd.

Stap 4:

Vraag de kinderen of ze allebei tevreden zijn met de oplossing.

Oefening in bemiddeling (15 min.)

Er wordt in twee groepen een rollenspel gespeeld waarin twee kinderen ruzie hebben. De deelnemers spelen de kinderen en een ouder die bemiddelt. Een of twee deelnemers kijken toe. Speel een paar keer en wissel de rollen. Hier volgen een aantal casussen. Bedenk zelf namen voor de kinderen. Deelnemers mogen ook hun eigen casus inbrengen.
Casus 1
A zit naar MTV kijken en B wil naar voetballen kijken. A geeft echter de afstandbediening niet af.
Casus 2
De moeder wil dat er nog iemand even boodschappen gaat doen voor het eten. De kinderen krijgen ruzie wie dat moet doen.
Casus 3
A wil Cola. Dat mag van moeder. Maar als hij in de koelkast kijkt blijkt de Cola op te zijn. B heeft de Cola net opgemaakt.

Napraten

Na ieder rollenspel vertelt degene die de bemiddelende ouder speelde als eerste hoe het haar vergaan is. Vraag aan de deelnemers die de kinderen speelden hoe de bemiddeling van de ouder op ze overkwam. Vraag tenslotte aan de toekijkende ouders wat ze gezien hebben. Zorg dat er niet alleen kritiek gespuid wordt.

Praktijkopdracht (2 min.)

Probeer een keer te bemiddelen bij een ruzie van je kinderen. Vertel er de volgende keer over.

Terugblik en vooruitblik (3 min.)

Laat de Wereldbal doorgaan, en geef gelegenheid om iets te vertellen over wat men van vandaag wil onthouden. Neem zelf als laatste de bal en vertel iets over de volgende bijeenkomst, die in het teken staat van wijkactiviteiten.

Bijeenkomst 4 • EEN VREEDZAME WIJK

Doel

In deze bijeenkomst staat centraal:
- voorlichting over de activiteiten in de wijk en de aansluiting bij De Vreedzame School
- vervolgmogelijkheden voor ouders die daar behoefte aan hebben.

Materiaal

- flap
- bewijs van deelname voor elke cursist (op naam plus handtekening)
- traktatie, bloemetje

Inhoud

Agenda	Inhoud	Tijd
Welkom		1 min.
Binnenkomer	Wat waardeer je in je kind	10 min.
Wat gaan we doen	Agenda bespreken	5 min.
Praktijkopdracht bespreken		15 min.
Evaluatie	Wat hebben we geleerd van de cursus?	10 min.
De Vreedzame Wijk	Informatie en wat weten ouders al?	15 min.
Pauze		10 min.
Cumulus	Introductie medewerkers en bespreken knelpunten	45 min.
Diploma uitreiking	Praatje van schoolmanagement, cursusleiding, diploma-uitreiking, gezellig samenzijn.	20 min.
	Totaal	**2 uur**

Welkom (1 min.)

Binnenkomer (10 min.): Wat waardeer je in je kind?

Vraag aan de deelnemers om te denken aan het kind dat (of de kinderen die) ze hier op school hebben. Vraag dan: *Bedenk een eigenschap van je kind die je erg in hem of haar waardeert.*
Maak een rondje. Is de groep groot, hou het dan vlot. Besteed wel aandacht aan de woorden (is het iedereen duidelijk?) maar vraag niet naar een verantwoording.

Wat gaan we doen vandaag? (5 min.)

Vertel dat dit de laatste keer is. Vertel dat we even terugblikken, en dat we daarna aandacht gaan besteden aan de verschillende situaties waarin jullie kinderen zich bevinden: op school, thuis en op straat/in de wijk. We hebben daar vorige keer al over gesproken: dat jullie kinderen eigenlijk met drie verschillende situaties moeten om leren gaan: thuis, school en straat.
We hebben straks, vanaf 9.30 uur, een aantal gasten. Dat zijn medewerkers van Cumulus, de welzijnsinstelling in de wijk, mensen die buiten de school met uw kinderen werken (in de speeltuin, het buurthuis, op straat, enz.), maar ook met ouders werken. We willen u voorstellen aan hen, zodat u ook de gezichten kent van de mensen die hier in de buurt buiten school met uw kinderen werkt. Zij zullen kort vertellen wat zij doen, en ook tegen welke problemen zij aanlopen.
We eindigen met het uitreiken van de diploma's.

Praktijkopdracht bespreken (15 min.)

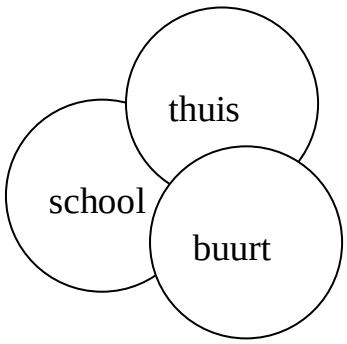
Hoe is het gegaan met het oplossen van conflicten? Heb je een conflict van jezelf opgelost? Of heb je bemiddeld bij een conflict van je kinderen, heb je ze geholpen bij het oplossen van een conflict?

Evaluatie (10 min.)

Bespreek met de hele groep wat ze van de cursus geleerd hebben? Laat de wereldbal rondgaan en laat ieder vertellen wat ze van de cursus gevonden hebben en wat ze er van geleerd hebben?

De Vreedzame Wijk (15 min.)

Teken drie cirkels op het bord die elkaar enigszins overlappen.

Kinderen hebben met minstens drie gebieden te maken: op school, thuis en in de buurt. Waarbij de buurt nog kan zijn: de straat, de speeltuin, het buurthuis, e.d. Thuis werken jullie hard aan een vreedzaam klimaat. Op school doen wij er ook alles aan om kinderen een veilige plek te bieden. Maar ook in de buurt gebeurt er al van alles om deze lijn door te trekken. In Overvecht is er een project De Vreedzame Wijk, waarbij heel veel mensen die met de kinderen uit de wijk werken in de speeltuin, in het buurthuis, enz. ook geleerd hebben hoe De Vreedzame School werkt, en belangrijke principes ook toepast in hun eigen werk (conflicten positief oplossen, gebruik maken van mediatoren, kinderen verantwoordelijkheid geven, streven naar een gemeenschap, e.d.).
Vandaag zijn er enkele van die mensen uitgenodigd om eens te vertellen wie zij zijn, en wat zij doen.

Vraag aan de ouders: wie weet al iets van deze activiteiten? Heeft iemand een kind dat deelneemt aan dergelijke activiteiten?

Korte pauze (10 min.)

Welzijnsinstelling: ..... (45 min.)
De invulling hiervan kan er in grote lijnen zo uitzien:

Introductie van de verschillende medewerkers:
- ……... (buurthuis)
- ……... (speeltuin)
- ……(speeltuin)
- ……... (tienerwerk)
- ……(……)

Korte toelichting op wat ze doen.

Groepsgesprek over spelen op straat: positieve kanten en negatieve kanten.
Positief:
- samen spelen
- winnen en verlies
- motorische ontwikkeling
- spelregels
- omgaan met spelmaterialen

Negatief:
- gevaarlijk
- bang voor andere kinderen
- weinig speelmaterialen

Groepsgesprek over: kinderen laten op straat soms een ander gedrag zien dan zij thuis laten zien.
Enkele voorbeelden noemen:
- regelmatig conflicten
- pesten van andere kinderen
- grote monden naar buurtbewoners of straatwerkers
- vernielingen
- veel troep op straat gooien
- niet samen kunnen spelen.

Hoe kunnen we er samen voor zorgen dat kinderen zich leren gedragen, ook in de buurt en op straat? Welke ideeën hebben ouders over hoe we kunnen werken aan het bij elkaar brengen van die werelden?
Welke rol zouden moeders of vaders kunnen spelen?
Plenair ideeën verzamelen.

Informatie over ander aanbod in de wijk
- opvoedingsondersteuning
- buurtvaders
- ontmoetingsgroepen
- enz.

Mogelijke vervolgactiviteiten
Cursusleiding geeft een paar concrete vervolgstappen aan. Bijvoorbeeld:
- kennismakingsbijeenkomst bij wijkactiviteit - open middag
- gezamenlijk speeltuinbezoek
- inloop: kinderen nemen ouders mee, en presenteren bijvoorbeeld iets.

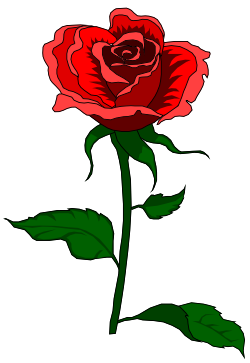
En vragen of er nog meer ideeën zijn.

Uitreiking Bewijs van deelname (20 min.)

Bij dit onderdeel is het goed wanneer iemand van het schoolmanagement aanwezig is om de waardering van de school voor het volgen van deze cursus te onderstrepen. Verder is er een traktatie en kan er een bloemetje zijn om het een feestelijk en gezellig karakter te geven.

De cursusleiding en het schoolmanagement spreekt ieder een woordje waarin waardering voor de moeders wordt uitgesproken voor hun deelname aan de cursus en voor hun bijdragen. Geef nog eens aan waarom het belangrijk is dat mensen hun conflicten goed kunnen oplossen zonder dat er ruzies of vetes ontstaan. Vertel ook dat het belangrijk is dat kinderen dat al vroeg leren en dat ze daar later veel aan zullen hebben, zowel privé als in hun beroepsleven. Stimuleer de ouders over de cursus (niet over vertrouwelijke informatie) te praten met andere ouders zodat volgend jaar weer een cursus kan worden georganiseerd. Ook deze deelnemers zijn volgend jaar weer welkom.

Alle deelnemers krijgen een certificaat of diploma uitgereikt als bewijs dat ze deze cursus hebben gevolgd. Noem de namen van de moeders en geef ieder een applaus.
De cursus eindigt met een hapje en drankje.

Materialen

bij

Oudercursus

De Vreedzame School

AFSPRAKEN

- Wat we hier horen van elkaar, vertellen we niet door
- Toon respect voor elkaar
- Laat elkaar uitspreken
- Als je niet wilt vertellen, laat je je beurt voorbijgaan

DRIE MISVERSTANDEN

over conflicten

1. ***Conflicten zijn altijd negatief***
   Dat is niet waar. Ze horen er gewoon bij.
   En je kunt er ook wat van leren.
   Het hangt af van hoe je ze oplost

2. ***Er is maar één goede manier om conflicten op te lossen***
   Die is er niet. Soms werkt de ene manier goed,
   soms de andere.

3. ***Bij een conflict is altijd een winnaar en een verliezer***
   Dat kan maar dat hoeft niet.
   Je kunt ook allebei verliezen.
   Maar er bestaat ook een win-winoplossing, waarbij beide partijen tevreden zijn.

VIER MANIEREN

om een conflict op te lossen

DWINGEN

"Het gaat zoals ik het wil"

TOEGEVEN

"Zeg jij het dan maar"

VERMIJDEN

"Ach, het maakt me niets uit. Laat maar zitten"

SAMENWERKEN

"Laten we het samen oplossen"

GOED LUISTEREN…

Hoe doe je dat?

Laat duidelijk merken dat je luistert

- Neem even de tijd; doe ondertussen niet ook nog iets anders
- Kijk je kind aan
- Knik af en toe en zeg ‘ja’ of ‘hm-m’
- Geef niet gelijk je eigen mening

Stel korte vragen:

- Hoe ging dat?
- Vertel eens..?
- En toen?
- Wat bedoel je?

Werkblad Dierenplaatjes 1

Werkblad Dierenplaatjes 2

Werkblad Dierenplaatjes 3

VIND IEMAND DIE…

Thuis de oudste was ☐	**Thuis de jongste was** ☐	**Op 3-hoog woont** ☐
Graag danst ☐	**Goed Hollands kan koken** ☐	**Alleen Berber spreekt** ☐
Rookt ☐	**Mooi kan zingen** ☐	**Meer dan 4 kinderen heeft** ☐

VIER OPLOSSINGEN

 WIN-WIN Beide partijen zijn tevreden over de oplossing	 **WIN-VERLIES** De een is tevreden, de ander niet
 VERLIES-WIN De een is tevreden, de ander niet	 **VERLIES-VERLIES** Geen van beide zijn tevreden over de oplossing

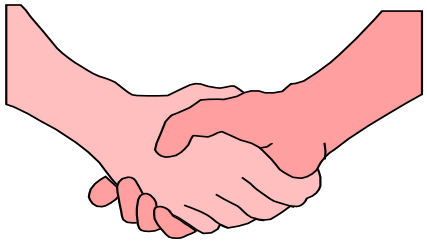
PRAAT HET UIT !

1. STOP! Afkoelen!

2. Zet je gele pet op.
   - Praat en luister.
   - Wat willen jullie allebei?

3. Bedenk zoveel mogelijk oplossingen voor het probleem.

4. Kies de oplossing die voor jullie allebei goed is. Maak een plan en voer het uit!

BEWIJS VAN DEELNAME

…… (naam school) en …… te Utrecht verklaren dat

in het schooljaar 20… - 20… heeft deelgenomen aan de

oudercursus

horend bij

De Vreedzame School

De trainers:

…… ……..